

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.2531-2542 " เป็นการวิจัยแบบสำรวจเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ที่จัดพิมพ์เป็นภาษาไทย และตีพิมพ์ครั้งแรกระหว่างปี พ.ศ.2531-2542 ในด้าน ผู้ผลิต ประเภท เนื้อหา การนำเสนอ ส่วนประกอบของหนังสือ ภาพประกอบและรูปเล่ม

ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยที่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2531-2542 จำนวน 408 ชื่อเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมประชากรจากรายชื่อหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย จากห้องสมุดแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วยห้องสมุด 12 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร 10 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร (วังท่าพระ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิตและมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ รวมทั้งร้านจำหน่ายหนังสืออีก 7 แห่ง ได้แก่ คิโนคินียะ ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์ ดวงกมล ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์ เอเชียบุ๊ค และโอเดียนสโตร์ โดยมีขั้นตอนการรวบรวมประชากร ดังนี้

1. สำรวจและบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรมหนังสือตามแหล่งข้อมูลที่กำหนด โดยจากการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์ออนไลน์ก่อน จากนั้นสำรวจด้วยตัวเองโดยสืบค้นจาก OPAC ของหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และได้แก่ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร(วังท่าพระ) สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรังสิต และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ สืบค้นโดยใช้ หัวเรื่อง หนังสือท่องเที่ยว และหัวเรื่อง ไทย - - ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว

2. แหล่งข้อมูลที่ไม่สามารถสืบค้นทางคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ห้องสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และร้านจำหน่ายหนังสืออีก 7 แห่ง รวบรวมรายชื่อหนังสือท่องเที่ยวจากตู้บัตรรายการ และสำรวจจากชั้นจำหน่ายหนังสือ โดยใช้หัวเรื่อง หนังสือท่องเที่ยว และหัวเรื่อง ไทย - - ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว เช่นเดียวกัน
3. รวบรวมรายชื่อหนังสือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และตรวจสอบความซ้ำซ้อน รวบรวมหนังสือที่ไม่ซ้ำซ้อนกันไว้เป็นประชากรศึกษา ซึ่งมีจำนวน 408* ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 1)

* ดูรายชื่อจากภาคผนวก ก

ตารางที่ 1 หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยที่เป็นประชากรจำแนกตามแหล่งรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล	จำนวน หนังสือที่ สำรวจ	จำนวน หนังสือซ้ำ	จำนวน หนังสือที่เป็น ประชากร
ภาครัฐ			
<i>หอสมุดกลางมหาวิทยาลัย</i>			
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	37	-	37
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	55	31	24
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	53	37	16
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	61	38	23
มหาวิทยาลัยศิลปากร (ท่าพระ)	96	61	35
<i>อื่นๆ</i>			
หอสมุดแห่งชาติ	123	84	39
ห้องสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	131	92	39
ภาคเอกชน			
<i>หอสมุดกลางมหาวิทยาลัย</i>			
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	75	57	18
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	89	61	28
มหาวิทยาลัยรังสิต	137	92	45
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	67	36	31
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	62	35	27
<i>ร้านจำหน่ายหนังสือ</i>			
คิโนคุนิยะ	23	23	-
ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์	54	42	12
ดวงกมล	64	57	7
ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	66	54	12
ศูนย์หนังสือธรรมศาสตร์	55	49	6
เอเชียบุ๊คส์	40	37	3
ไอเดียสโตร์	71	65	6
รวม 19 แห่ง	1,359	951	408

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย การสร้างแบบวิเคราะห์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. สํารวจข้อมูลเบื้องต้นหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย โดยพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือ ได้แก่ ด้านผู้ผลิต ประเภท เนื้อหา การนำเสนอ ส่วนประกอบของหนังสือ ภาพประกอบและรูปเล่ม เป็นต้น
2. ศึกษาตำรา เอกสารและผลงานการวิจัยที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือท่องเที่ยวและเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยว ดังรายชื่อต่อไปนี้

กาญจนา อัจจงค. "การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย"

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

จินตนา ไบกาซูยี. การเขียนสื่อการเรียนการสอน. ชมรมเด็ก, [ม.ป.ป.]

เสาวรส เปล่งแสงศรี. "หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่จัดพิมพ์ระหว่างปี

2521-2530" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สุภาวดี คงเจริญ. "ทัศนคติของผู้ใช้เอกสารภาษาไทยด้านการท่องเที่ยวของการ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

Haines, Helen E. Living With Books : The Art of Books Selection. New york :

Columbia University Press, 1963.

3. กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากข้อผู้ต่าง ๆ ทั้งในหนังสือท่องเที่ยว และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประมวลสรุปและจัดทำแบบวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่องานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ และตอนที่ 2 หัวข้อวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย
4. นำแบบวิเคราะห์ที่จัดทำขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาและครอบคลุมเนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ซึ่งได้ข้อเสนอแนะและได้ปรับปรุงแบบวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ ตัดข้อมูลราคาของหนังสือออก และจำแนกผู้ผลิตเป็นผู้จัดทำและผู้จัดพิมพ์

4.2 หัวข้อวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ปรับปรุงเพิ่มเติม ได้แก่ ประเภท หัวข้อเนื้อหา ลักษณะรูปเล่ม และเพิ่มข้อสังเกตต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย

5. ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย มาทดสอบใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยของหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2521-2530 จำนวน 25 ชื่อเรื่อง โดยใช้แบบวิเคราะห์ 1 ชุด ต่อ 1 ชื่อเรื่อง โดยการสุ่มหนังสือตามชั้นต่าง ๆ ในหมวดการท่องเที่ยวของประเทศไทย คือ 915.93 เพื่อพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหา และความชัดเจนของคำถามในแบบวิเคราะห์ หลังทดสอบได้มีการปรับปรุงการจัดกลุ่มสำนักพิมพ์ / โรงพิมพ์ และกำหนดเกณฑ์ในการจัดแบ่งสำนักพิมพ์ โดยจำแนกผู้จัดพิมพ์เอกชนเป็น 4 ส่วน ดังนี้ สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ บริษัท และผู้จัดพิมพ์ที่ไม่ระบุชัดเจน พร้อมทั้งได้จัดทำแบบวิเคราะห์หัตถ์ฉบับสมบูรณ์โดยแบ่งเนื้อหา ดังนี้ (ดูภาคผนวก ก)

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ ได้แก่ ผู้จัดทำ ผู้จัดพิมพ์ ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ และจำนวนหน้า

ตอนที่2 หัวข้อวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ 7 หัวข้อ และมีหัวข้อย่อยในแต่ละเรื่องอีก ดังนี้

1. ประเภทของหนังสือท่องเที่ยว

- 1.1 บรรณานุกรมหนังสือท่องเที่ยว
- 1.2 หนังสือวิชาการด้านการท่องเที่ยว(ประวัติ ทฤษฎี การจัดการ ฯลฯ เป็นต้น)
- 1.3 หนังสือภาพส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 1.4 คู่มือนำเที่ยว
- 1.5 สารคดีท่องเที่ยว

2. เนื้อหา แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ดังนี้

- 2.1 ขอบเขตของเนื้อหา หมายถึงเนื้อหาครอบคลุมเรื่องของประเทศไทยในขอบเขตพื้นที่ใด ได้แก่สถานที่ จังหวัด หรือภาค
- 2.2 สาระของเนื้อหา แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ
 - 2.2.1 ข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์
 - ที่ตั้ง/อาณาเขต หมายถึง ที่ตั้งของจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านหรือสถานที่ท่องเที่ยว

- เขตการปกครอง หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งเขตการปกครอง การจัดการปกครอง
- ภูมิประเทศ หมายถึง สภาพของพื้นที่ เช่น ภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น
- ภูมิอากาศ หมายถึง ลักษณะ ลมฟ้าอากาศ และฤดูกาลของท้องถิ่น
- สภาพเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของประชากร
- ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ พืชพันธุ์ไม้และสัตว์ เป็นต้น

2.2.2 ข้อมูลเชิงประวัติ แบ่งเป็น 2 ช้อย่อย ดังนี้

- ประวัติสถานที่(ตำนาน) หมายถึง ประวัติของสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือสถานที่ราชการ รวมทั้ง ตำนานหรือนิทานพื้นเมืองที่เกี่ยวกับ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ
- ประวัติบุคคลสำคัญ หมายถึง ประวัติของบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสำคัญในด้านต่างๆ

2.2.3 ข้อมูลทั่วไป แบ่งออกเป็น 4 ช้อย่อย

- การคมนาคม หมายถึง เส้นทางที่ใช้ในการเดินทางไปยัง จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านหรือสถานที่ท่องเที่ยว
- ประชากร หมายถึง คนพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อยและจำนวนพลเมือง
- วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำท้องถิ่น ทั้งที่เป็นประเพณีทางศาสนา เช่น การทำบุญในเทศกาลต่างๆ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การแต่งงาน การบวชนาค การละเล่นพื้นเมืองต่างๆ กีฬา ดนตรีและการแสดงพื้นเมือง เป็นต้น
- อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม เป็นต้น

2.2.4 สถานที่ท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 6 ช้อย่อย

- โบราณวัตถุสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหิน วัด และเมืองโบราณ เป็นต้น
- สถานที่ราชการ เช่น พระราชวัง สถานศึกษา พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

- สถานที่ที่เอกชน เช่น สวนสนุก ศูนย์วัฒนธรรม เมืองจำลอง สวนสัตว์ เป็นต้น
- สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ วนอุทยาน ทะเล น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา เป็นต้น
- สถานเริงรมย์ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ บาร์ไนต์คลับ เป็นต้น
- แหล่งซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าและของฝาก เช่น ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

2.2.5 คำแนะนำสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ข้อย่อย ดังนี้

- ระเบียบพิธีการปฏิบัติตนในสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง ข้อควรรู้และปฏิบัติในการเข้าชมสถานที่ต่างๆ เช่น การแต่งกาย การห้ามถ่ายภาพ เวลาเปิด-ปิด เป็นต้น
- ที่พัก ร้านอาหาร
- สินค้าพื้นเมือง หมายถึง ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับสินค้าที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่นนั้นๆ
- การเตรียมตัว หมายถึง การเตรียมสิ่งของเครื่องใช้สำหรับการเดินทางท่องเที่ยว รวมไปถึงการวางแผนในการเดินทาง

3. วิธีการนำเสนอ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการเขียนจากตำราและงานวิจัยต่างๆ และสรุปวิธีการนำเสนอของหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทย ดังนี้

- 3.1 เขียนแบบให้ข้อเท็จจริงสั้น ๆ เป็นลักษณะของการเขียน ตำราหรือหนังสือวิชาการ โดยผู้เขียนใช้ภาษาเขียนที่กระชับ เข้าใจได้ง่าย มุ่งอธิบายความรู้ มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้ออย่างชัดเจน
- 3.2 เขียนแบบบรรยาย การเล่าเรื่องซึ่งได้พบเห็นมาอย่างโดยละเอียดโดยผู้เขียนหรืออาจมีบุคคลหรือตัวละคร เป็นผู้บรรยายเนื้อเรื่อง
- 3.3 การเขียนแบบจดหมาย การเล่าเรื่องโดยเขียนในรูปแบบจดหมายถึงบุคคลจริงหรือสมมุติ
- 3.4 การเขียนแบบบันทึกเหตุการณ์ การเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น โดยไม่ระบุผู้อ่าน)

4. ส่วนประกอบของหนังสือ หมายถึง ส่วนประกอบอันเป็นลักษณะสำคัญของหนังสือที่ดี ได้แก่ คำนำ สารบัญ รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม อภิธานศัพท์ ภาคผนวก และดรรชนี

5. แผนที่และภาพประกอบ พิจารณาว่าหนังสือมีแผนที่และภาพประกอบหรือไม่ เป็นลักษณะใด
6. ลักษณะรูปเล่ม พิจารณาลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ปกหนังสือ กระดาษที่ใช้พิมพ์ ขนาดหนังสือ จำนวนหน้า และระบบการพิมพ์
7. ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับหนังสือ คือการพิจารณา ลักษณะเฉพาะหรือพิเศษของหนังสือในด้านการพิมพ์ เช่นเป็นการพิมพ์ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบวิเคราะห์หนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยที่สร้างขึ้น มาทำการวิเคราะห์และบันทึกข้อมูลหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยที่เป็นประชากร ตั้งแต่ วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึง วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2544 โดยใช้แบบวิเคราะห์ 1 ชุด ต่อหนังสือ 1 ชื่อเรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการดังนี้ คือ

1. บันทึกข้อมูลบรรณานุกรมของหนังสือท่องเที่ยวประเทศไทยที่เป็นประชากร จำนวน 408 ชื่อเรื่อง
2. อ่านหนังสือที่เป็นประชากร จำนวน 408 ชื่อเรื่อง แล้วบันทึกข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ ในแบบวิเคราะห์ บางชื่อเรื่องบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยใช้วิธีขีดรอยคะแนนลงในแบบวิเคราะห์
3. รวบรวมรอยคะแนนจากประเด็นต่าง ๆ ในแบบวิเคราะห์ เป็นความถี่แล้วนำมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากแบบวิเคราะห์ มาทำการวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ คือ การหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = f/n \times 100$$

เมื่อ $P =$ อัตราส่วนร้อยละ

$f =$ ตัวแปร

$n =$ จำนวนหนังสือ

นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและคำบรรยายประกอบตารางในบทที่ 4 พร้อมทั้งสรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในบทที่ 5